
Stadig bedre kvalitet på prøvesvar

AKTUELT I FORENINGEN

JULIE KALVELAND

julie.kalveland@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Suksesshistorien Noklus har i 25 år sørget for mindre kluss i laboratorieprøver ved norske legekontor.

STOR INTERESSE: 3 000 institusjoner over hele landet mottar besøk fra og har ansatte som deltar på kurs i regi av organisasjonen Noklus. Den høye graden av deltakelse gleder Noklus-leder og lege Sverre Sandberg. Foto: Noklus

– *Organisasjonen Norsk kvalitetsforbedring av laborativirksomhet utenfor sykehus (Noklus) ble opprettet som et samarbeid mellom staten, KS og Legeforeningen i 1992. Hvorfor var det så viktig å få på plass en egen organisasjon for å sikre kvalitet?*

– Da Noklus ble startet hadde flere undersøkelser nylig vist at kvaliteten på laboratorieprøver ved legekontor var relativt dårlig. Et feil resultat kan generere mange problemer, for eksempel at man ikke oppdager sykdom som

skulle vært oppdaget eller øker andelen unødvendige henvisninger.

– *Hva er en typisk feil ved prøvetaking?*

– Et nylig eksempel vi har jobbet med er uhensiktsmessig bruk av urinstrimler. Urinprøver tas fra helt friske personer, noe som ofte fører til at man begynner å utrede pasienten selv om det ikke er noen grunn til å starte utredning.

– *Hvordan går dere frem for å bedre forholdene?*

– Vi har ansatte rundt omkring i landet, i hovedsak bioingeniører, som besøker instanser som driver laboratorievirksomhet og arrangerer kurs. De driver opplæring på stedet og hjelper til med å finne feil som kan ha oppstått i laboratoriet. Deltakerne får også tilsendt eksterne kvalitetskontroller for oppfølging av sin analysekvalitet.

– *Det er nå 25 år siden Noklus ble stiftet. Hvordan har det gått?*

– Jeg tenker at det har gått veldig bra. Analysekvaliteten har blitt bedre. Vi har over 3 000 deltakere - legekantor, sykehjem, sykehus, oljeplattformer og andre. Over 5 000 personer deltar årlig på kurs, og i første halvår i 2017 ble det gjennomført rundt 12 000 nettkurs. Deltakelsen er frivillig, så det er fint å se at så å si alle legekantor og sykehjem i Norge deltar.

– *Har noe overrasket deg gjennom årenes løp?*

– Det har vært lettere å formidle hvor viktig og nødvendig arbeidet er enn jeg trodde det ville bli. De som gjennomfører denne typen jobb, hovedsakelig sykepleiere og legesekretærer, ser ut til å føle at arbeidet deres blir mer verdsatt enn tidligere.

– *Hvis noen skulle finne på å gi jubilaranten en gave – hva skulle det være?*

– Vi skulle gjerne fått mer midler fra myndighetene til å forbedre kvaliteten på i hjemmetjenesten, for eksempel når det gjelder å måle blodsukker. 1. januar 2016 startet vi et prosjekt for hjemmetjenesten, finansiert over statsbudsjettet. Vi skulle gjerne sett at det blir bevilget mere midler i statsbudsjettet slik at flere fylker vil kunne få dette tilbudet samtidig. En annen viktig ting vi ønsker oss, er at myndighetene tar på seg ansvaret for utprøving av nye laboratorieinstrumenter.

– *Hvordan testes instrumentene i dag?*

– I dag er vi avhengige av at produsenter av laboratorieutstyr tar initiativ til å gjøre evalueringer av utstyret selv. Noklus leder en skandinavisk gruppe for evaluering av mindre laboratorieutstyr til bruk i primærhelsetjenesten. Denne gruppen tar på seg å evaluere instrumentene, men det er leverandørene som bestemmer hva som skal evalueres.

– *Hvorfor bør myndighetene finansiere dette?*

– Evaluering burde gjøres av en uavhengig part slik at denne kan velge ut utstyret det er behov for å evaluere, blant annet på basis av resultatene fra de eksterne kvalitetskontrollene som Noklus sender ut.

– *Fra 1.1. 2017 ble «gamle» Noklus slått sammen med Norsk Klinisk-kjemisk Kvalitetssikring, en organisasjon som var viet kvalitetsforbedring i laboratorier på sykehus. Hvilke endringer gir det?*

– Organisasjonen har skiftet navn til Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser, men har beholdt forkortelsen Noklus. Vi får en større og mer robust organisasjon som dekker all laboratorievirksomhet, fra hjemmetjeneste til spesialisthelsetjeneste. Dette gjør at de tiltakene vi setter i gang kan ha implikasjoner for alle nivåer i helsetjenesten.

– *Hva blir viktigst for dere i årene som kommer?*

– Som en følge av den nylige sammenslåingen vil vi fokusere på å etablere et godt samarbeid med laboratoriemedisinske avdelinger i spesialisthelsetjenesten. Vi vil diskutere om det kan være en god idé å etablere nasjonale faggrupper innen de ulike laboratoriemedisinske fagområdene. I tillegg er det selvfølgelig viktig å stadig forbedre kvaliteten på arbeidet vårt.

Publisert: 18. september 2017. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. februar 2026.